СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LIII. Ч. 236. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 1. грудня 1945. No. 236. New York and Jersey City, Saturday, December 1, 1945. Vol. LIII

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

О. О. Д. ПОВИННА ПОЛАГОДЖУВАТИ ВОЄННІ ПРОБЛЕМИ, КАЖЕ ТРУМАН

Президент Труман заявився в часі пресової конференції проти дальшого скликування нарад „Трьох Потуг", а є за те, щоб усі міжнародні, воєнні проблеми полагоджувала Організація Обєднаних Держав (О. О. Д.), та яка за яких 90 днів зможе це виконувати. Спеціяльні конференції, що їх започаткували президент Рузвелт, Чорчил і Сталін, та які були продовжувані за Трумана, Атлі та Сталіна в Потсдамі, є подібним до цього, казав през. Труман, що довело до упадку Лігу Націй.

РЕКОНВЕРЗІЯ УСПІШНА!

Таке заявив президент Труман газетярам. Каже, що бизнесові вигляди в краю є добрі, а фабрики вже пристосувались цілковито до мирної продукції. Сталося це скорше, як було в пляні. Можна сказати, твердив президент, що реконверзія покінчена. Те, чого одначе треба ще побоюватись, це загроза інфляції.

ХОРОНЯТЬ ЯК „СВЯТОЩІ".

Советські джерела подають про домик царя Петра І., що він казав собі побудувати в естонській пристані Талін (Ревель). Кажуть ,що німці понищили меблі в тім домику, та як прибули в пристань советські вояки і советська влада, так вони зараз направили все і тепер тисячі відвідують його. Дім виглядає на музей, який виказує глибоке заінтересовання царя Петра І. мореплавством.

НЕБЕЗПЕЧНА ХВОРОБА!

Такою визнає теперішній просоветський уряд у Польщі „західний комплекс", на який терплять ті люди, що добачують демократію на заході й звідтам хотіли би брати приклади з неї. Та варшавський уряд, очевидно, бажав би, щоб шукати демократії на сході, в Советах.

„РІДНЕ ЛИЦЕ ВЕЛИКОГО ВОЖДА".

Таке тепер посміхається з уквітчаного вінками портрету, встановленого на сценах українських міст і сіл... Чие-ж це лице? На те дає відповідь М. Хоменко, кореспондент „Радянської України". Та чи і треба його питати? Таж український нарід у Советах каже, що: Ні корови, ні свині, тільки Сталін на стіні! Але Хоменко описує інакше, пишучи про лемка, що то „знайшов у радянському краї долю і щастя"...

ГАЗ У ЛЬВОВІ.

„Радянська Україна" звідомляє, що мешканці Львова дедалі більше користуються тепер газом, а теж заводи, та автомашини. Газ доходить з Дашави і Опари, що віддалені від Львова на яких 80 кільометрів. Пишеться далі, що тепер вживає газу 200 тисяч чоловіків населення і 278 підприємств.

ЩО ПИШЕ „РАДЯНСЬКА УКРАЇНА"?

Советські джерела передають такі новинки за „Радянською Україною":

Береговський цегольний завод на Закарпаттю приступив до заготівлі сирівцю; колектив Мукачевської тютюневої фабрики готує до зими цехи і завозить паливо; знов Свалявський лісопильний завод відремонтував житловий фонд. В колгоспі Черняхівського району (Житомирщина) ланкові зібрали по 650 центнерів моркви з гектара замісць 85 за пляном. Значить, що стахоновська праця увінчалась успіхом. В Черновецькій области зібрано коло 450 кільограмів липового цвіту, мяти, полину, валеріянового коріння та інших лікарських рослин.

„ГАМАЛЕЯ" ЧИ „ГАМАЛІЯ"?

Пише Делос В. Ловлес у Ню Йорк Сас, що Росія винаходить героїв упродовж одної ночи і надає Ордер Леніна без особливої застанови. Але, як приходить до признання заслуг якомусь мислителеви, тоді вже Червона Росія мусить досліджувати минуле людини і переконатися, чи вчений виводить свій науковий ступень ще з царських часів. Таким є 86-літній професор Ніколай Гамалея, роджений в Україні, в Одесі. Його признала Советська Академія Наук „батьком російської бактеріології". Він колись здавив холеру в Петербурзі, а в Казахстані винайшов новий спосіб лікування туберкульози. Причинився багато до оздоровлення міста Сталінграду вчасі німецької облоги.

З СОВЕТСЬКОГО БЛОФУ.

Советський академик А. В. Вишинський, вихвалюючи советську демократію і советський лад, пише таке: „В советській державі нема жадних внутрішних противенств, криз, безробіття, або подібних феноменів, типічних буржуазним державам".

З АНГЛІЇ ДЯКА ЗА ПАКУНКИ.

Пані Марія Омелян дістала листа від Українського Допомогового Комітету в Манчестер, Англія, з подякою за пакунки для українських вояків, що служать в аліянтському війську. В листі проситься подати до української преси в Америці, що Комітет в Манчестер, де живе всього 16 українських родин, хоче й цього року справити українським хлопцям Українське Різдво, в дні 7. січня 1946. У своїх списках має Комітет прізвища яких 600 українських хлопців-вояків. Многі з них скористають з Різдва і прибудуть до Манчестеру, а тому всяка допомога від українців в Америці є дуже пожадана. Адреса Комітету: The Ukrainian Relief Committee in Great Britain, 188, Cheetham Hill Road, Cheetham, Manchester, 8. England.

„НАЙВАЖНІШІ" ВІСТИ З РІДНОГО КРАЮ

Советська пропаганда, що поширює вісти з України, заповнена справами, скільки хто виорав, чи зібрав, чи виробив у фабриці, а зокрема, скільки хто віддав державі титулом податку. Наприклад, останні такі вісти подають: „Колгосп імени Сталіна Львівського району впродовж одного місяця закінчив збірку хліба, обмолот, порахувався з державою в усіх видах поставок, виділив зерно на посів". Або: „Колгосп імени Івана Франка в Красненськім районі начас покінчив полеві роботи, порахувався з державою, заплатив машино-тракторній станції й створив засівний фонд".

Замітне ще таке, що в першім колгоспі члени дістали по 4 кільограми зерна за трудодень, а в другому по 7 кільограмів.

ЗА СПІВПРАЦЮ З НІМЦЯМИ.

Кореспондент Нового Русского Слова пише з Парижа, що „нема тижня, щоб французький спеціяльний суд не судив якогось російського емігранта за співпрацю з німцями". В звязку з тим подає, що засуджено за це на 10 років каторжної праці Кирила Половцева, років 56, батька численної родини, що в часі німецької окупації вступив в німецьку армію як „перекладчик", але видавав німцям теж і „саботажників", себто членів французького підпілля. Потім він пішов з німцями до Росії, аж під Ленінград. Але побачивши, що німці робили в Росії, він пробував вицофатись з своєї праці як хорий.

КРЕМЛІН ПРИЛУЧИВ КРИМ ДО РОСІЙСЬКОЇ С. С. Р.

Московська „Правда" проголосила лісту округів, що мають право голосувати до Верховного Совету. Вибори до нього мають відбутись 10. лютого 1946. З проголошеного виходить, що Кремлін зліквідував тепер пять „автономних республик", з яких першою на лісті є „німецька автономна республика" над Волгою, основана в жовтні 1918 р. Мало це статись тому, що ті „автономні области" мали виявити себе в часі німецької інвазії не дуже то льояльними супроти Кремлю. Їхніми землями скріплено тепер головно Російську Советську Соціялістичну Республику. До неї пододавано теж ще й інші території, щойно набуті й не звязані з тими автономними областями. Та найважніше з усього цього є те, що прилучено до Росії теж і цілий Крим, що є звязаний тісно з Україною не тільки територіяльно, але й історично. Зліквідовані автономні республики є такі: німецька, калмицька, карачеєвська, чеченська та кримська.

ЮГОСЛАВІЯ РЕСПУБЛИКОЮ

Югославська Конституанта, що зібралась на наради в Білгороді, знесла в Югославії монархію і проголосила край республикою під назвою „Федеративна Народня Республика Югославії". Югославський молодий король Петро II (з Караджорджевичів), що тепер перебуває в Лондоні, проголосив заяву, якою запротестував проти цього рішення, кажучи, що не визнає його важним.

ЗДІЙСНИЛАСЬ ВІКОВІЧНА МРІЯ...

Микита Хрущов, голова ради народних комісарів в Україні під Советами, говорив в Києві 13. жовтня в Київськім театрі знагоди „першої річниці визволення України від німецьких фашистських наїзників". Розповідав як червона армія під проводом Сталіна доконала такого, що „віднині й назавжди вільний український нарід", та що „здійснилась віковічна мрія народу-возєднані всі українські землі в одній радянській державі".

Далі, як подають советські джерела, присутні слали привіти Сталінови і червоній армії.

„ГУЦУЛЬЩИНА".

Так зветься художня артіль в Косові, що має обєднати 106 різьбарів, що виготовляють табакерки, портсигари, ручки і т. п.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Це для вас — молодих!

Ми в розгарі двох кампаній: за закупном бондів „Позички Перемоги" і в справі збірки гроша, одежі й обуви на допомогу українським скитальцям в Европі.

Не можемо сказати, щоб в тих акціях бракувало нашої молоді, а саме про неї тут мова. Ні. Так зле не є. Але й не є так добре, щоби було чим величатись.

Це, що пишемо, не є ніяким голословним твердженням. Це легко доказати. Навіть тоді, як переглянемо хочби списки жінок, що працюють для Американського Червоного Хреста. А тоді аж дивним стане, що навіть у тій праці ще далі передують жінки старого покоління. Знов ті, що були активними учасниками тої чи іншої бондової кампанії в користь нашої держави, твердять, що бонди купують таки в подавляючій скількости старі, хоч є вже повно молодих, що добре заробляли в часі війни, а многі й далі заробляють, і могли би бути прикладом принаймні в такій акції, що вже є чисто американською. Та зазначуємо виразно, що нам іде тут не про звичайну акцію, але прикладну!

Та вже найгірше представляється справа, коли іде про жертви на гуманітарні потреби, чи на релігійні й культурні. А ще гірше, якби так хто переглянув списи жертводавців на „старий край"! Наприклад, навіть жертви на таку ціль, як на допомогу українським скитальцям в Европі. Тоді той просто загризе своє серце, якщоб пробував застановлятись над тим, що то буде, як уже „старих" цілком не стане!

Це все — чиста правда. Хоч, на щастя, не є так зле зо всіми молодими. Є виїмки, і то добрі, прикладні та ідейні виїмки. Але того замало, рішуче замало.

Коли іде про гріш на якусь громадську чи гуманітарно-культурну потребу, то його таки тяжко від молоді добути. І є ще такий дивогляд, що старе покоління навіть не має відваги його добувати від молоді. Воно вдоволене часто вже тим, якщо молодь взагалі являється на вічах чи підприємствах, де збираються гроші на такі цілі. Знов молодь, ота вже старша молодь, бо про неї тут мова, сама так якби не догадувалася, чи не відчувала, що вона повинна теж жертвувати і гріш. Вона-ж покінчила школи, звідки повинна вийти культурною і гуманною. А як така повинна би розуміти такі справи краще ніж старе покоління, що часто руководиться не так знанням, а більше серцем, людським відчуттям горя і нужди ближнього свого.

І ще одно.

Тепер будується новий світ. Закріпляється теж і нова Америка. А той новий світ і та нова Америка вже не для старого покоління. Вони для — молодих! У тому новому світі кладуться теж і нові основи під мораль і гуманність.

Усе те не обійдеться без великих жертв! Треба буде ще довго усім нам жертвувати і жертвувати. А крім того ще й пильно дбати, щоб скоро піднести себе на нашому домашньому фронті, а це теж получене з великими фінансовими вкладами, які треба нам усім дати державі — для нашої власної матеріяльної забезпеки.

Молодь повинна ті речі розуміти краще старих, бо це її будуччина, це вже — її світ. І це вже її та нова Америка, що вступила на всесвітній шлях!

РОСІЙСЬКИЙ БІЖЕНЕЦЬ ПРО СОВЄТИ І УКРАЇНУ

Д. Дж. Далін, автор многих книжок про Росію, пише в „Ню Лідер" про те, чи можна погодити комунізм з російським націоналізмом. Каже, що ні.

В статті згадує теж про російського політичного біженця, що втік до Франції, а якого захопила червона армія в Німеччині, куди його вивезла націстівська влада на примусові роботи. Отой утікач був в Росії, а по трох місяцях вернув до Франції.

Він розповідав в соціялістичнім журналі, що виходить у Франції, як він припадково виговорився перед совєтськими офіцирами, що він еміґрант. Та, на його здивовання, ті його не віддали енкаведистам як „ворога совєтської влади", а поводились з ним по приятельськи. Каже, що говорив з офіцирами про політичних втікачів з Росії і гостро критикував Сталіна, а офіцири слухали і не протестували. А і самі говорили між собою так, якби цілком не боялись НКВД.

Далі він розповідав, що завважив у Росії серед військових і цивільних велике невдоволення з режиму. Люди говорили, що так далі бути не може і що мусить наступити зміна. До політичних біженців ні цивільні, ні військові, не відносились вороже.

Оповідав, що бував теж і в Україні й відвідував різні села та колхози і говорив з робітниками. Навіть, на пропозицію офіцирів, відбув подорож до Західної України.

Всюди — в часі тої подорожі по Україні — бачив велику нужду, людей в драній одежі, з яких більшість була в стані цілковито вичерпаних сил. Нігде не видно було між робітниками ні сліду якогось „ентузіязму". Усе держиться залізною дисципліною у фабриках, каже він. Навіть стахановці не доходять до життевого стандарду робітника в европейських краях. В колхозах порожні подвіря, невеселі хати і гнила атмосфера. Ненависть до колхозів серед селян загальна. Теж і невдоволення з режиму. Як у селах, так і містах, зростає антисемітизм, особливо серед війська. По селах церкви заповнені людьми, але бракує священиків. Де нема священика, там селяни виносять з церкви ікони і ставлять їх на плоти і моляться перед ними без священиків.

ЯК РАТУВАТИ УЧЕНИХ-БІЖЕНЦІВ?

На те, коли іде про польських вчених, дає відповідь польсько-американський науковець, Ґ. А. Мокшицкі, професор аеронавтики в Сан Дієго. Він каже, щоб створити в Америці комітет з визначних поляків і американців, а той комітет мав би знов віднестись до всіх американських університетів, представити їм траґічну долю польських професорів на вигнанню, і просити, щоб кожний з тих університетів дав одно місце для польського науковця, призначуючи на його удержання $250 місячно. Це, каже він, така дрібна сума, що кожний університет може легко на це здобутись і виплачувати її, навіть тоді, колиб цей науковець не вчив, а тільки займався далі своїми студіями та писанням. Іншим способом, каже він, американські поляки, що не мають Рокефелерів, тій справі ніяк не поможуть.

ХВАЛЯТЬ АРТИСТКУ ЗА ПАТРІОТИЗМ.

Польський чин Воскресенців видав ювилейне число своєї ґазети „Дзєннік Чікаґовскі" в 75-річчя свого існування в Америці. В ґазеті згадує за американських поляків, що займають тепер дуже високі становища, а які виховувались в школі того чину. Знов на іншому місці є згадки про славну драматичну польську артистку, Гелену Моджеєвску, що була артисткою світової слави, головно у грі в драмах Шекспіра. Отже кажеться, що не зважаючи на велику славу на американській сцені, вона теж грала в польських, малих, парохіяльних ґалях разом з слабими аматорами і слабі польські штуки, щоби тим піднести польського духа в Америці. Того, пише ґазета, ніхто її ніколи не забув, особливо з тих, що були свідками її благородного й патріотичного поступку.

СПРАВЛЕННЯ.

В статті М. Чубатого п. з. „Справа Палестини в стані крізи" на початку другої колюмни має бути щодо числа населення Палестини так: „Нині в Палестині є біля пів міліона жидів та міліон сто тисяч арабів магомедан та християн, себто на 30% жидів є 70% арабів".

